

İhanete uğrayan isyan!¹

Levent Dölek

Gezi Parkı'nda başlayan halk isyanı aynı doğrultuda birleşen bir halkın, birbirinden aldığı güç ve güvenle nelere kadir olabileceğini gösterdi. 1 Mayıs'ta yasaklanan ardından bir ay boyunca her eylem girişimi gaza boğulan Taksim Meydanı, gaza boğulsa da dayanan, su yese de direnen ve her saldırıdan sonra daha kalabalık bir şekilde geri dönen halkın gücüyle özgürleştirildi.

Ancak isyan eden halkın hedefi Taksim değildi sadece. Taleplerin ilk sırasında Gezi Parkı'nın park olarak kalması yazılsa da kitleleri seferber eden esas sebep AKP iktidarının baskıcı politikaları ve bu politikaların infial yaratan somut bir yansıması olan polis şiddetiydi. Belki eylemlerin somut bir siyasi hedefi olmasa da alana çıkan yüz binlerin ve onları destekleyen milyonların ortak duygusu "hükümet/Tayyip/AKP istifa" sloganlarında cisimleşiyordu. Acil talep olarak 3 can alan ve onlarcası ağır olmak üzere binlerce insanı yaralayan polis şiddetinin hesabının sorulması, gazın yasaklanması ve gösteri yasaklarının kalkması öne çıkıyordu.

Halk isyanı, tamamen kendiliğinden bir şekilde ve önderliği olmadan ilk zaferini kazanıp Gezi Parkı'nı ve Taksim'i özgürleştirdikten sonra belirli hedeflere odaklanmaya yani bir önderliğe ihtiyaç duydu. Bu rolü Taksim Dayanışması altında toplanan, ülkenin kadim sendikal ve sol siyasi yapıları üstlenmeye çalıştı. Ne var ki halk isyanı, önderliğini ararken belki de çok erken bir aşamada karşısında ihaneti buldu.

¹ Bu yazı daha önce dergimizin 19. sayısında (Sonbahar-Kış 2013-2014) yayınlanmıştır.

İsyanın ateşini ilk söndürme çabası

İleriye atılmaya çalışan halk isyanı önce durduruldu sonra da ihanete uğratıldı. AKP hükümeti, polis şiddetiyle bastıramadığı, tam tersine alevlendirdiği halk isyanını önce Cumhurbaşkanı Gül'ün ardından da Başbakan Yardımcısı Bülent Arınç'ın açıklamalarıyla soğutmak istemiş ama başarılı olamamıştır. İkilinin sözde yumuşak açıklamaları kitleler nezdinde etki uyandırmamıştır. Bu aşamada Gezi Parkı direnişinin ateşleyicilerinden olan Sırrı Süreyya Önder, Bülent Arınç ve Abdullah Gül'le görüşmüş, görüşmelerin ardından yaptığı açıklamalarla ilk defa iktidarın kitleleri yatıştırma çabasına isyanın içinden destek sunmuştur. Sırrı Süreyya Önder'e göre: “Demokratik süreçler zamanında devreye girmemiştir, **ama artık devlet ve hükümet nezdinde devreye girdiği görülmektedir.**” Bu durumda Önder'in önerdiği bundan sonrasını demokratik mekanizmalarla yürütmek ve hafta sonu tüm yurttan şölenler yaparak eylemleri sonlandırmaktır.

Sırrı Süreyya Önder ilk defa isyanın içinden çıkıp, halk isyanını “demokratik mekanizmalar”ın karşısına yerleştiren (sanki halkın isyanı demokratik bir mekanizma değilmiş gibi ki yüz binlerin isyanı meclis kulislerindeki pazarlıklardan bin kat daha demokratiktir) ve iktidarın söylemindeki göreceli bir yumuşamayı eylemi sonlandırmak için yeterli gören kişi olmuştur. Nihayet halk isyanının yeterli ya da yetersiz talepleri ortadayken ve bu taleplerin hiçbiri karşılanmamışken iktidarın bir manevra olduğu açık olan referandum önerisini de desteklemiştir. Yine ilk defa Sırrı Süreyya Önder tarafından meşrulaştırılan referandum önerisi daha sonra iktidarın halk isyanına karşı en büyük kozu olacaktır. Kaldı ki bu öneri canı pahasına, gözü çıkma pahasına direnen yüz binlerle, daha sonra AKP mitingini dolduracak bindirilmiş kitaları sandıkta eşitleyen bir tuzaktan başka bir şey değildi.

Dışarıdan yalıtma, içeriden yanıtma

İktidar ilk olarak iyi polislerini (Gül ve Arınç) devreye soktuktan sonra kötü polis Erdoğan henüz Afrika'da iken bombalamaya başlamıştır. Erdoğan'ın stratejisi iyi polisler isyanı yatıştırırken diğer tarafta kendi kitlesini konsolide etmeye yönelik olmuştur. ABD'ye, Avrupa Birliği'ne, Koç'a, Sabancı'ya ve faiz lobisine hücum etmiştir. Böylece bir yandan kitlesini korumaya çalışmış diğer taraftan da en zayıf noktası işçi sınıfını kazanamamış olmak olan halk isyanını tam da bu zayıf noktadan vurmaya çalışmıştır.

Erdoğan'ın halk isyanının karşısına yüzde 50'yi çıkarmaya çalışmasına karşı sağlam bir siyasi karşı atak yapılabilirdi. 9 Haziran'da kitlesel bir Taksim mitingi yapılacaktı. Bu mitingde “ABD'ye mi kızılıyorsun, o zaman kapat İncirlik'i, kaldır füze kalkanını, görelim” denebilirdi. “Faiz lobisine mi karşısın, dürüstsen zorunlu ihtiyaçlar için kullanılan kredi kartı borçlarını sil, bankaları kamulaştır” denebilirdi. Koç'a, Sabancı'ya karşı Gezi Parkı ve Taksim'de işçilerin emekçilerin talepleri yükseltilebilirdi. Ama olmadı. 9 Haziran mitingi için saatlerce Sırrı Süreyya Önder'in konuşup konuşmayacağı üzerine tartışma yapıldı. Bir yanda HDK diğer yanda TKP, Halkevleri, ÖDP olmak üzere karşılıklı ultimatolar çekildi ve kriz yaşandı. Sonuç halk isyanının sahte yüzde 50'ye karşı yüzde 99'un çıkarlarını savunan bir çıkışının

yerine eski taleplerin yinelendiği ve konserlerin yapıldığı bir miting oldu.

Erdoğan, kitlesini konsolide ettikten ve siyasi inisiyatifi ele geçirdikten sonra tehditlerini arttırdı. Mitingi takip eden salı günü önce Taksim Meydanı'na (AKM ve Atatürk Anıtı) ardından da Gezi Parkı'na polis saldırdı. Saldırı gecesi ve takip eden günlerde halk bir kez daha Gezi Parkı'na akarak isyanın sürdüğünü gösterdi. O gün, polisin Gezi Parkı'nı boşaltamamasının nedeni isyanın kitlesel gücü ve meşruiyetiydi.

Halk direnişe devam reformistler ve sendika bürokratları tamam dedi

Polisin saldırısından sonra halkın tepkisi netti ve 31 Mayıs'la aynıydı: “Saldırdığında daha güçlü olarak yeniden geliriz!” Bu tepkinin kırılması polisiye yöntemlerle olanaksızdı zira devlet bunu 31 Mayıs-1 Haziran'da görmüştü. Ne var ki halkın netliği, Taksim Dayanışması'nın çoğunluğunu oluşturan sendikalar, meslek örgütleri, BDP, EMEP, TKP, ÖDP gibi partilerde yoktu. Ne olduysa kulislerde bu çoğunluk tarafından artık eylemi sonlandırmak, çadırları kaldırarak geriye sembolik iki çadır bırakmak gerektiği yönünde tartışmalar başladı. Bu tartışmalar sürerken EMEP'in eski genel başkanı ve lideri milletvekili Levent Tüzel, İMC TV'ye çıkarak Gezi Parkı'nı fethetme duygusuyla hareket etmenin yanlış olduğunu artık eylemin mahallelere, işyerlerine yayılarak Gezi Parkı boyutuyla sonlandırılması gerektiğini savundu.

Tüm bunlar olurken Tayyip Erdoğan da boş durmuyor Gezi'nin boşaltılması için 24 saatlik ultimatolar çekiyor ve referandum önerisini dayatıyordu: “Ya referanduma evet diyeceksiniz ya da uygulamamızı kabul edeceksiniz!” Taksim Dayanışması, isyanın 17. gününde referanduma hayır diyor ve Taksim Dayanışması temsilcilerinin bulunduğu bir diyalog kanalının açılmasını istiyordu.

Psikolojik ve siyasi üstünlük hâlâ isyandan yanaydı. Erdoğan'ın isyana sebep olan dayatmaları devam ettikçe Gezi Parkı etrafında halk kenetleniyor; 24 saatlik ultimatoların zamanı dolarken iktidar polisiye bir saldırıyı göze alamıyordu. Erdoğan, Hülya Avşar'la ve Necati Şaşmaz'la görüşmek gibi türlü numaralarla “biz adım atıyoruz ama karşı tarafın niyeti kötü” imajı çizmeye kalktıysa da bu girişimleri tam anlamıyla fiyaskoyla sonuçlanmıştı.

Tayyip'in tehditleri ve azarlamaları “pozitif yönlü adımlar” olarak sunuluyor

Tam da bu aşamada Taksim Dayanışması apar topar Ankara'ya Tayyip Erdoğan'la görüşmeye çağrıldı. Görüşmenin ardından Taksim Dayanışması sekreteryası adına Tayfun Kahraman'ın yaptığı açıklama Tayyip Erdoğan'a arayıp da bulamadığı fırsatı altın tepside sunuyordu. Kahraman'ın açıklamasında “Erdoğan'ın Topçu Kışlası için yargı kararını beklemesi ve sonrasında referanduma gidecek olması bu gecenin olumlu sonucu” olarak ifade edilmiş, gazetecilerin “bu sözler eylemin bitirilmesi için yeterli midir?” sorusuna ise Kahraman: “Bu sözler pozitif yönlü sözlerdir. Bu

pozitif yönlü sözlerin arkadaşlarımızın da pozitif olarak değerlendireceklerini biz buradan düşünüyoruz” diyerek karşılık vermiştir.

Bu aşamada bir süredir eylemin sonlandırılmasına yönelik tartışmaların alttan alta başlatılması, Levent Tüzel’in açıklamaları ve sonrasında Erdoğan’la yapılan görüşmeden “eylemi bitirme yönlü” bir açıklamayla çıkılması hükümetle farklı kanallardan (başta meclis olmak üzere) bir pazarlığın sürdürülmekte olduğu izlenimini yaratmıştır. Bu açıklama bağımsız isyancılarda kuvvetli bir tedirginlik ve öfkeye yol açmıştır. Tam da bu durumun üstüne Taksim Dayanışması’nın siyasetlerin yanı sıra bağımsız kitle temsilcilerinin de katıldığı rutin toplantısı ani bir kararla öğlen saatine ertelenmiş bu toplantının yerine sadece siyasetlerle toplantı yapılmıştır.

“Siyasetleri ikna edersek halkı da razı ederiz”

Bu toplantının amacının, siyasetleri eylemi çadırları kaldırarak sembolik düzeye indirmek suretiyle bitirmek ve Gezi Parkı’nı boşaltmak fikrine ikna etmek olduğu kısa zamanda anlaşılmıştır. Bu fikre ikna etmek için, iktidarın kullandığı söylemlere paralel olarak hijyen sorunlarından güvenlik sorunlarına kadar bahaneler sıralanmıştır. 11 Haziran saldırısına karşı halk her gün daha fazla Gezi Parkı’na sahip çıktığı, binlerce insan baretlerle parkı doldurduğu halde kitlenin azaldığı yönünde hayali bir izlenim yayılmaya çalışılmıştır. Zaten hükümetin uymakta zorunlu olduğu mahkeme kararını bekleyeceğini açıklaması ve Taksim Dayanışması’nın henüz reddettiğini açıkladığı referandum önerisi ile bazı tekil polisler hakkında açılan göstermelik soruşturmalar (ki bu meseleler tartışıldığında henüz Ethem Sarısülük’ün katili olan polisin ismi bile savcılığa ileilmemişti) kazanım gibi sunulmuştur. Dahası görüşmenin gerçek içeriği halka yansıtılmamıştır. Erdoğan’ın DİSK Genel Sekreteri Arzu Çerkezoğlu’na bağırarak odayı terk etmesi bir diyalog ortamı yerine Erdoğan’ın azarlayıcı tonla adeta gözdağı verdiği, siyasetler toplantısında söylenmiş ama her nedense kamuoyu ve Gezi Parkı isyancılarıyla paylaşılmamıştır.

Halk temsilcileri ihaneti teşhir etmiştir

Eylemin sembolik bir nöbete dönüştürülerek bitirilmesinde bir oybirliği sağlanamayınca karar Gezi Parkı’nda örgütlenecek halk toplantılarına bırakılmıştır. Halk toplantılarında ezici bir çoğunluk “direnişe devam” diyerek eylemi bitirmeye çalışan DİSK, KESK, TMMOB, TTB, CHP, HDK (BDP ve EMEP’in aktif öncülüğünde), TKP ve ÖDP’ye ağır bir darbe vurmuştur. Halk toplantılarının kesin kararlarına rağmen gece saatlerinde toplanan Taksim Dayanışması toplantısında saydığımız örgütler sembolik nöbete geçme konusunu dayatmayı sürdürmüşlerdir. Ne var ki direnişe devam eğilimi yine ağır basmış bunun sonucunda da adı geçen örgütler tek yanlı olarak çadırlarını kaldırma ve birleştirme kararı almıştır. Adı geçen örgütlerin bu dayatması özellikle halk toplantılarında seçilen temsilcilerde büyük tepki yaratmış ve ertesi günkü toplantılarda bu yapılar bizzat temsilciler tarafından teşhir edilmiştir.

Halk isyanı önderliğini aramış, bu arayış içinde tüm sol ve sosyalist kurumlarla,

demokratik kitle örgütlerini bünyesinde barındıran Taksim Dayanışması'na sarılmış ancak bu örgütün çoğunluğunu oluşturan yapıların önderlik yerine bir bürokrasi oluşturma çabasıyla yüz yüze gelmiştir. Tarihsel misyonuna uygun hareket eden bu bürokrasi kontrol edemediği halk isyanını durdurmaya çalışmıştır. Halk güçlü ve kararlı iken, AKP hükümeti kimseyi sözlerine inandıramazken, Necati Şaşmaz, Hülya Avşar gösterileri ile kendi kendini rezil etmişken elinde tek koz olarak polis tehdidi kalmışken ama bu tehdidi de daha büyük bir isyana yol açar diye uygulamaya koyamazken, isyanın ihanetçileri devreye girmiştir. Erdoğan'ın tehditlerini ve küstahlığını halktan gizleyip, boş sözlerini “pozitif yönlü adımlar” olarak sunarak, halk toplantılarının kesin eğilimlerini gece toplantılarında baypas etmeye çalışarak isyanı içerden kırmışlardır. KESK ve DİSK aldıkları sözde genel grev kararını basın açıklaması şeklinde uygulayarak isyanın cenaze törenini yapmaya kalkarak son noktayı koymaya çalışmıştır.

İsyan ihanete uğramış ama yenilmemiştir

İsyan ihanete uğramıştır ama her şeye rağmen yenilmemiştir. Gezi boşalmış, ama sabaha kadar tüm İstanbul bir kez daha halkla dolmuş isyan sürmüştür. Ankara başta olmak üzere ayağa kalkan Türkiye tekrar yerine oturmamıştır. Parklarda forumlar, Gezi'deki mücadeleyi mahallelere taşımıştır. İsyana ihanet edenler referanduma razı oladursunlar, halk taleplerinden vazgeçmemiştir. Parklarda taleplerin genişletilmesi tartışılmaktadır. İsyana ihanet edenler Erdoğan'la kurdukları diyaloga bel bağlarken, halk “Tayyip istifa” sloganından vazgeçmemiştir. Barikatları, gazları, Tomaları aşan halk başına bürokrat kesilen sahte önderlikleri de aşmasını bilecektir.

Nail Satlıgan (1950-2013)